

Vlaams
Parlement

vergadering **C243**
zittingsjaar 2014-2015

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Wonen, Armoedebeleid en Gelijke
Kansen

van 21 mei 2015

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Griet Coppé aan Liesbeth Homans, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding, over de achterstand van Wonen-Vlaanderen in het verwerken van aanvragen voor de renovatie-, aanpassings- en verbeteringspremie – 2053 (2014-2015)	3
VRAAG OM UITLEG van Michèle Hostekint aan Liesbeth Homans, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding, over het systeem van woonvouchers – 1943 (2014-2015)	6
VRAAG OM UITLEG van Cindy Franssen aan Liesbeth Homans, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding, over de socio-economische positie van eenoudergezinnen – 2102 (2014-2015)	9

VRAAG OM UITLEG van Griet Coppé aan Liesbeth Homans, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding, over de achterstand van Wonen-Vlaanderen in het verwerken van aanvragen voor de renovatie-, aanpassings- en verbeteringspremie – 2053 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Lorin Parys

De voorzitter: Mevrouw Coppé heeft het woord.

Mevrouw Griet Coppé (CD&V): Wie zijn woning renoveert, verbouwt of aanpast, kan onder bepaalde voorwaarden een premie krijgen van de Vlaamse overheid. Bij renovaties van funderingen en muren, draagvloeren, daken, buitenschrijnwerk, centrale verwarming, elektriciteit, sanitaire installaties of trappen kan men een renovatiepremie van maximaal 10.000 euro aanvragen, vandaag met een belastingvermindering. Wie specifieke problemen in een woning van minstens 25 jaar oud verhelpt, komt in aanmerking voor de verbeteringspremie van maximum 1250 euro. Tot slot kunnen 65-plussers die hun woning willen aanpassen aan de fysieke ongemakken die de leeftijd met zich meebrengt, onder bepaalde voorwaarden eveneens een beroep doen op de aanpassingspremie. De aanpassingspremie kan concreet gebruikt worden voor technische installaties en hulpmiddelen zoals een stoeltjeslift en voor verbouwingen die de woning toegankelijker maken.

Wonen-Vlaanderen heeft, conform het besluit van de Vlaamse Regering van 1992, drie maanden tijd om te beslissen tot het verlenen of weigeren van de aanpassings- en verbeteringspremie. Bij een volledige aanvraag voor een renovatiepremie moet Wonen-Vlaanderen een ontvangstmelding sturen met daarin de nodige behandelingstermijn.

Eind april vernam ik dat Wonen-Vlaanderen vertraging oploopt in het verwerken van de aanvragen. De wettelijke termijn van 7 maanden die normaal nodig is voor de beslissing en uitbetaling van een dossier, wordt wellicht niet gehaald. Dit staat te lezen op de website van Wonen-Vlaanderen. Door de achterstand in de verwerking van de aanvragen voor een renovatiepremie, lopen ook de aanvragen voor een verbeterings- en aanpassingspremie vertraging op. De oorzaak van de achterstand zou liggen in het grote aantal aanvragen voor een renovatiepremie. Voor de renovatiepremie werden in 2014 ruim 27.000 aanvragen ingediend. Dat is een sterke stijging in vergelijking met 2013. Toen waren er 19.068 aanvragen. Voor 2015 kunnen momenteel nog geen renovatiepremies aangevraagd worden in afwachting van een nieuw systeem. In 2014 steeg het aantal aanvragen voor een verbeterings- en aanpassingspremie licht tot 14.164.

Een aanvraag voor een verbeterings- en aanpassingspremie indienen kan pas nadat de werkzaamheden werden uitgevoerd. Daarna moet men tot zeven maanden wachten op een beslissing over de aanvraag. Voor mensen die wat financiële reserves hebben, is de prefinanciering op zich geen probleem, maar voor wie minder goed bij kas zit, kan de lange wachttermijn voor de uitbetaling ontmoedigen om de woning aan te passen of te verbeteren. Nochtans moeten vooral kwetsbaren gestimuleerd worden om de nodige ingrepen te verwezenlijken zodat de vermaatschappelijking van de zorg en het levenslang thuis wonen kan worden gehandhaafd. Een toegankelijke woning is van belang om goede zorg op maat te bieden aan ouderen.

Naast ontmoedigend is een achterstand in de verwerking van aanvragen ook weinig klantvriendelijk. De beleidsnota Wonen 2014-2019 stelt een efficiënt en doeltreffend Vlaams bestuur voorop. Maar van een Vlaamse overheid die efficiëntie hoog in het vaandel draagt, verwachten burgers een betere dienstverlening.

Minister, het is niet naar aanleiding van krantenartikelen dat ik u vragen stel, maar vooral omdat mensen me daarover hebben aangesproken.

Bevestigt u dat er een achterstand is? Welk percentage aan aanvragen voor de aanpassings- en verbeteringspremie wordt niet binnen de wettelijke termijn van drie maanden afgewerkt? Hoeveel aanvragen voor respectievelijk een renovatie-, aanpassings- en verbeteringspremie zijn er momenteel nog hangende? Kunt u de cijfers per provincie geven?

Voor 2015 werd een budget van 20,9 miljoen euro vooropgesteld voor het uitbetalen van de renovatiepremie. Zal het budget waarin wordt voorzien voor het uitbetalen van de renovatiepremie voor het jaar 2015 volstaan gezien de grote vraag einde 2014?

Op welke duurzame manier denkt u de wachttijden te kunnen verkorten? Zullen er extra personeelsleden worden aangeworven of zal men intern personen verschuiven om het probleem op te lossen? Zo ja, om hoeveel personeelsleden gaat het? Welke termijn schuift u naar voren om de aanvragen te verwerken en de goedgekeurde subsidies uit te betalen? Ook tijdens de vorige legislatuur waren er op een bepaald moment nogal wat wachtlijsten. Toen heeft voormalig minister Van den Bossche heel snel beslist om personeelsleden te verschuiven om te voldoen aan de vraag van de burger die hoopt op een goede dienstverlening.

De voorzitter: Minister Homans heeft het woord.

Minister Liesbeth Homans: Mevrouw Coppé, u vraagt of er een achterstand is. Het antwoord is duidelijk 'ja'. Ik schets wat we hebben gedaan. Het regeerakkoord en de beleidsnota zijn heel duidelijk over wat er met de renovatiepremie gaat gebeuren. Het geldt niet voor de verbeterings- en aanpassingspremie (VAP), enkel voor de renovatiepremie. We hebben daarover ook al in de plenaire vergadering en in de commissie verschillende vragen behandeld.

In oktober 2014 is het aangekondigd. Er was een overgangperiode tot 1 december 2014, waarin mensen nog een aanvraag konden indienen, zonder dat die al moest worden zijn vergezeld van de nodige facturen. Dat is verlengd tot eind februari 2015. Mensen die voor 1 december 2014 een aanvraag hadden ingediend voor de renovatiepremie, kregen tijd tot eind februari 2015 om de nodige stukken binnen te brengen. Dat heeft ook een effect op de achterstand. Maar het was billijk om die overgangperiode in te lassen, het was nodig.

Wat er is gebeurd, en dat hadden we ook wel verwacht, is dat door de wijzigingen die zouden worden doorgevoerd – het bedrag van 10.000 euro wordt niet meer in één keer gegeven, maar opgesplitst over drie jaar –, er een rush ontstond bij de administratie die deze dossiers behandelt. Het aantal dossiers in oktober en november is behoorlijk gestegen. Ik geef enkele cijfers. Normaal gezien ontvangt Wonen-Vlaanderen maandelijks ongeveer 1500 aanvragen voor een renovatiepremie. Zowel in oktober als november 2014 werden telkens, dus per maand, echter meer dan 7000 aanvragen ingediend. Als u weet dat het normale ritme 1500 aanvragen per maand is en dat die twee maanden telkens 7000 aanvragen zijn ingediend, lijkt het logisch dat er een kleine achterstand is.

Er is niet enkel een achterstand bij de behandeling van de dossiers voor een renovatiepremie. De VAP is niet onderworpen aan een hervorming, ook omdat het over de laagste inkomens gaat en mensen dat geld onmiddellijk nodig hebben. Het is goed dat die Vlaamse premie ongewijzigd blijft. Toch is er daar ook een achterstand, niet omdat de aanvragen zijn toegenomen, maar omdat die door dezelfde ambtenaren worden behandeld. Dezelfde ambtenaren behandelen dus de aanvragen voor de VAP en voor de renovatiepremie. Als er 14.000 aanvragen

komen op twee maanden tijd, is het logisch dat dat ook een effect heeft op de behandelingstermijn voor de VAP.

Mevrouw Coppé, u vraagt welk percentage aan aanvragen voor de aanpassings- en verbeteringspremie niet binnen de wettelijke termijn van drie maanden wordt afgewerkt. Van de in 2014 en 2015 aangevraagde VAP's werden er op heden 13.773 beslist. In 1398 gevallen, of 10,15 procent, viel deze beslissing buiten de termijn van drie maanden. Ik heb net al geschetst hoe dat komt: het gaat om dezelfde ambtenaren.

Ook vraagt u hoeveel aanvragen voor respectievelijk een renovatie-, aanpassings- en verbeteringspremie momenteel nog hangende zijn, en een opdeling van de cijfers per provincie. Ik hoop dat ik uw vraag juist heb geïnterpreteerd en dat u met 'hangende' doelt op alle aangevraagde maar onbesliste premies. Ja? Goed. Ik overloop ze per provincie: Antwerpen 2126 renovatiepremie's en 1695 VAP's, Limburg 823 renovatiepremie's en 721 VAP's, Oost-Vlaanderen 886 renovatiepremie's en 266 VAP's, Vlaams-Brabant 808 renovatiepremie's en 370 VAP's en West-Vlaanderen 1542 renovatiepremie's en 781 VAP's. In totaal gaat het om 6185 renovatiepremie's en 3833 VAP's.

Uw vraag over het budget komt aan bod bij de begrotingscontrole. Laten we het zo dadelijk bespreken, het staat op de slides. Dan is het duidelijk dat er een significant budget is toegevoegd aan de 20,9 miljoen euro, waarnaar u zelf verwees.

Tot slot vraagt u op welke duurzame manier ik de wachttijden wil verkorten. In 2009, bij het begin van de vorige legislatuur, is er ook een behoorlijke ingreep gebeurd voor de renovatiepremie. Toen hebben we hetzelfde effect gezien: door de aangekondigde ingreep kwam er een toestroom van dossiers. Toen kampten we ook met achterstand.

Hoe gaan we het nu aanpakken? In tegenstelling tot wat de vorige legislatuur is gebeurd, gaan we geen nieuwe personeelsleden aanwerven. Wel is het zo dat de dossiers nu per provincie worden behandeld. Brussel monitort dat centraal. Als een bepaalde provinciale entiteit nog marge heeft om een deel van de dossiers over te nemen van een andere provinciale entiteit, gebeurt dat. Er is een heel goede samenwerking tussen de provinciale entiteiten. Dat verloopt heel collegiaal. Zij nemen dossiers van elkaar over. In het overzicht dat ik heb gegeven, ziet u dat niet elke provincie met evenveel dossiers te kampen heeft. Dat is een goede manier van aanpakken. De centrale dienst in Brussel, die normaal nooit aanvragen behandelt, steekt ook een tandje bij indien de wisselwerking tussen de provinciale entiteiten niet voldoende zou blijken. Maar het wordt zeer goed opgevolgd in Brussel. Ook de provinciale entiteiten verdienen een pluim, omdat ze zo collegiaal optreden en ook heel hard werken.

Deze aanpak werpt vruchten af. Om u een idee te geven: in 2014 besliste Wonen-Vlaanderen maandelijks gemiddeld over 1567 renovatiepremie's. Het gemiddelde over de eerste vier maanden van 2015 ligt op 2165. Dat is een significante toename in afhandeling. Dat is een zeer goede evolutie.

De voorzitter: Mevrouw Coppé heeft het woord.

Mevrouw Griet Coppé (CD&V): Voorzitter, minister, ik dank u voor de uitleg en voor de cijfers. We merken inderdaad dat er heel wat premies moeten worden behandeld. Het belangrijkste is dat er een geruststelling is, dat de administratie zelf naar oplossingen heeft gezocht om het personeel dat in dienst is, zo goed mogelijk in te zetten en zodat er per provincie een vorm van solidariteit bestaat om de mensen te bedienen. Dat hebben we inderdaad ook voorgeschreven in het regeerakkoord en in de beleidsnota Wonen. Efficiëntie is daarbij heel belangrijk.

Er zijn verwachtingen gecreëerd bij de burger. Als de administratie via interne verschuivingen zoekt naar een oplossing, is dit een heel goed antwoord.

We weten en merken ondertussen ook dat de premies om woningen te optimaliseren een succes blijven. Zo wordt een verbetering aangebracht aan het toch wel verouderde woonpatrimonium in Vlaanderen. Het nieuwe systeem voor renovatiepremie zal in deze commissie zeker nog op een later moment aan bod komen. Ik dank u voor uw uitgebreide antwoord.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Michèle Hostekint aan Liesbeth Homans, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding, over het systeem van woonvouchers – 1943 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Lorin Parys

De voorzitter: Mevrouw Hostekint heeft het woord.

Mevrouw Michèle Hostekint (sp-a): Voorzitter, minister, ik heb mijn vraag ingediend in navolging van de presentatie die werd gegeven door Sien Winters en een aantal andere sprekers over het Grote Woononderzoek dat ze hebben uitgevoerd. Daarbij werd nog maar eens beklemtoond – dat was geen verrassing – dat het op de woonmarkt vooral de huurders zijn die het heel zwaar te verduren hebben. We kennen allemaal de cijfers over hoeveel huurders meer dan één derde van hun inkomen spenderen aan huur, over hoeveel huurders na het betalen van hun huur niet meer voldoende overhouden om een menswaardig leven te leiden. Het gaat om meer dan 30 procent, over heel veel mensen.

De cijfers zijn bekend. Het is nodig – en dat beaamt u ook – dat we de grootste prioriteit geven aan het versterken van die private huurmarkt. Momenteel bestaan er twee types van ondersteuning aan private huurders. Enerzijds hebben we de huursubsidie voor mensen met een laag inkomen, gecombineerd met een specifieke woonbehoefte. Anderzijds is er de huurpremie om mensen te ondersteunen die al een hele tijd op een wachtlijst voor een sociale woning staan. Het is ook al aan bod gekomen in deze commissie dat de huursubsidies, de huurpremies eigenlijk een te klein bereik hebben. Niet zo enorm veel mensen maken gebruik van een huursubsidie. We weten ook – dat blijkt uit cijfers van mevrouw Moerenhout – dat heel veel mensen de weg niet vinden naar de huursubsidie. Er zijn dus een aantal mankementen die dringend zouden moeten worden weggewerkt.

Minister, u gaf zelf in uw beleidsnota ook aan dat u die instrumenten zou gaan screenen, dat u zou kijken waar er verbeteringen mogelijk zijn en hoe die instrumenten kunnen worden geharmoniseerd en geoptimaliseerd.

Ik wil het graag even met u hebben over een systeem dat mevrouw Winters aanhaalde tijdens de presentatie van het Grote Woononderzoek, een systeem dat ook in het buitenland bestaat. Ik weet dat het altijd moeilijk is om diverse landen met elkaar te vergelijken omdat er vaak een heel andere woonmarkt is, maar in het buitenland wordt dikwijls gebruik gemaakt van een vouchersysteem. Dat wordt losgekoppeld van de woning. Er wordt een tegemoetkoming gegeven aan huurders die volledig is geënt op het inkomen en de gezinssamenstelling van de huurder.

Daaraan zijn voordelen verbonden. Nu hebben huurders een heel beperkte keuzemogelijkheid. Heel veel woningen komen gewoon niet in aanmerking omdat

de huurprijs te hoog is of omdat ze de bijkomende huurlasten niet kunnen betalen. Door die beperkte keuzemogelijkheid vallen ook heel veel buurten weg voor hen, daar kunnen ze niet huren. Als nu bepaalde buurten worden opgevaardeerd, kunnen ze er ook niet blijven omdat de woningen voor hen onbetaalbaar worden. Een ander voordeel van een vouchersysteem is dat, als de tegemoetkoming wordt losgekoppeld van de woning, maar wordt gebaseerd op het inkomen en de gezinssamenstelling, dat de kwaliteit van het woningpatrimonium alleen maar ten goede zou kunnen komen. Dat zijn kort samengevat de voordelen van het vouchersysteem die worden aangehaald door experts.

Minister, hoe staat u daartegenover? Hebt u er al onderzoek naar verricht? Ziet u het als mogelijkheid bij het herwerken van de huidige systemen, of ziet u de mogelijkheid om het te implementeren in de nieuwe systemen die u wilt opzetten na de screening van de bestaande instrumenten?

U hebt de evaluatie, de screening in het vooruitzicht gesteld. U hebt ook een herwerking van de instrumenten in het vooruitzicht gesteld. Wat is daarvoor uw concrete timing?

De voorzitter: De heer Engelbosch heeft het woord.

De heer Jelle Engelbosch (N-VA): Mevrouw Hostekint, als het al iets te maken zou hebben met huren, lijkt het mij gewoon een veralgemening en een uitbreiding van de bestaande huursubsidies. U zegt dat iedereen die huurt, geld zou moeten krijgen. Dat is eigenlijk gewoon een aanvulling op het inkomen. Dat heeft weinig te maken met instrumenten om de huurmarkt te versterken. In de landen waar het systeem wordt gebruikt, is er helemaal geen sociale huurmarkt. Het enige effect dat het systeem zou hebben, is dat we iedereen geld geven, waardoor er niets verandert op de huurmarkt. We hebben het er al vaak over gehad, het effect zou gewoon zijn dat de huurprijzen stijgen. Het is echt niet wenselijk om een systeem in te voeren waarmee we extra geld geven aan iedereen in Vlaanderen die huurt. Dat zal geen enkel positief effect hebben.

De voorzitter: Mevrouw Taeldeman heeft het woord.

Mevrouw Valerie Taeldeman (CD&V): Minister, ik wil vanuit onze fractie beklemtonen dat de kern van de boodschap inderdaad is dat we moeten gaan naar een verhoging van het aanbod van huurwoningen. Ik heb begrepen dat het Steunpunt Wonen een onderzoeksoopdracht heeft gekregen die alles rond de huurmarkt in kaart brengt. Wij kijken uit naar die studie.

Naar aanleiding van de bespreking van de beleidsnota werd inderdaad gesteld dat het systeem van huursubsidies en huurpremies zal worden vereenvoudigd en geharmoniseerd. Net als mevrouw Hostekint wil ik graag polsen naar de timing van die harmonisatie en vereenvoudiging. Collega's, eigenlijk is het zaak om te zoeken naar een algemeen, eenvoudig en sluitend systeem van ondersteuning van bepaalde inkomenscategorieën. Minister, ik denk dat u in deze commissie al hebt aangekaart dat die ondersteuning moet gaan naar de meest kwetsbare inkomenscategorieën. Ik denk vooral dat het een systeem moet zijn dat betaalbaar blijft voor de overheid. Ik meen mij te herinneren dat u een paar weken geleden in de commissie de maandelijkse en jaarlijkse kostprijs hebt weergegeven indien we het systeem van huursubsidie en huurpremie zouden doortrekken naar alle inkomenscategorieën. U wilde meegeven wat het zou betekenen voor het budget van Vlaanderen, op maandbasis en op jaarbasis. Ik kan me de bedragen niet meer precies herinneren, maar ze waren wel enorm.

Wij kijken vooral uit naar de timing van een vereenvoudigd en geharmoniseerd systeem van huursubsidie en huurpremie.

De voorzitter: Minister Homans heeft het woord.

Minister Liesbeth Homans: Ik zal misschien beginnen met de laatste opmerking van mevrouw Taeldeman. Het ging om het concreet jaarlijks bedrag van 336 miljoen euro. Dat is een aanzienlijk bedrag, boven op alles wat we zouden doen in de sociale huisvestingsmarkt.

De opmerkingen van de heer Engelbosch zijn zeer terecht.

Mevrouw Hostekint, u hebt zelf al verwezen naar een vraag om uitleg in deze commissie van mevrouw Moerenhout. Ik heb toen ook erkend – en ik denk dat iedereen in deze commissie dat doet – dat het betaalbaarheidsprobleem op het vlak van wonen vooral ligt bij het inkomensprobleem. We hebben dat allemaal erkend en u hebt het zelf herhaald in uw vraagstelling. Het is een problematiek die door verschillende ministers, vanuit verschillende invalshoeken moet worden aangepakt. Dit gaat over onderwijs, tewerkstelling, sociale zekerheid en wonen. Ook mijn eigen bevoegdheden zijn dus uiteraard zeer belangrijk.

Hebben we zelf al concreet onderzoek verricht? Neen. U hebt verwezen naar een aantal onderzoeken, bijvoorbeeld dat van mevrouw Winters, waarin het idee inderdaad naar voren wordt gebracht.

Het model bestaat al langer, bijvoorbeeld in de Verenigde Staten. Ik denk dat de heer Engelbosch terecht heeft aangehaald dat het systeem vooral in landen bestaat waar er totaal geen sociale huisvestingsmarkt is. Ik denk dat het een enerverhaal moet zijn.

Ben ik voorstander van zo'n model? Niet onmiddellijk. Ik zal u zeggen waarom. Wat u voorstelt, of het vouchermodel in het algemeen, is eigenlijk enkel en alleen afhankelijk van het inkomen. U hebt dat zelf ook gezegd. Dat is gewoon de waarheid. Ik vind het zelf heel belangrijk dat we een soort controle hebben op de kwaliteit van de woonst. Dat zou dus niet gebeuren als men met zo'n model zou werken. Men krijgt gewoon een cheque en mag in gelijk welke woning intrekken. De hoogte van het huurcontract wordt ook niet bepaald. Dat zou volgens mij dus ook de deur kunnen openzetten voor huisjesmelkers die daarin een leuke broodwinning zouden kunnen zien.

Ik denk dat we als overheid niet alleen de mensen moeten ondersteunen, wat we doen met onze huursubsidies en huurpremies. U hebt daarnet zelf het onderscheid tussen beide aangehaald. U hebt dat correct gedaan, dus zal ik het niet herhalen. Het is belangrijk om de bestaande systemen te harmoniseren. We hebben in de beleidsnota aangekondigd dat dat nodig is. We willen meer inzetten op de automatische rechtentoekenning van de huursubsidie en de huurpremie. Ik denk dat dat op vraag van mevrouw Christiaens was, nog niet zo lang geleden. We botsen daar natuurlijk op een muur. We hebben namelijk geen zicht op de huurcontracten die geregistreerd zijn, omdat dat nog een federale bevoegdheid is. We zullen met onze federale collega's praten.

Er zijn natuurlijk een aantal euvels. Niet iedereen weet dat hij of zij recht heeft op een huursubsidie of huurpremie. We hebben hierover al verschillende debatten gevoerd. Ik denk dat een harmonisering en een evaluatie van de twee systemen zich opdringt. Als ik me niet vergis, bestaat de huurpremie nog niet zo heel lang, sinds 2012. Het andere systeem, van een huursubsidie, bestaat al langer, sinds 2007. Willen we naar één systeem gaan? Ja.

Tegen wanneer denk ik dat deze hele oefening rond zal zijn? Tegen het voorjaar van 2017.

De voorzitter: Mevrouw Hostekint heeft het woord.

Mevrouw Michèle Hostekint (sp.a): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Zoals gezegd, is het altijd moeilijk om landen te vergelijken. Er zijn altijd bepaalde eigenschappen die verschillen. We hebben niet allemaal dezelfde woonmarkt – en gelukkig maar, in sommige gevallen. In de meest ideale wereld zou iedereen die recht heeft op een sociale woning, daar meteen moeten terechtkunnen en zouden we al die mensen kunnen huisvesten op de sociale woningmarkt. Dat zou de meest ideale situatie zijn. We weten vandaag dat dat niet het geval is, dat heel wat mensen op de wachtlijst staan, dat ze moeten wachten tot ze terechtkunnen in een sociale woning en ondertussen op die private huurmarkt terechtkomen waar ze vaak de middelen niet hebben om een kwalitatieve woning te betrekken.

We weten dat we voor die mensen moeten bijpassen op dat vlak. U zegt dat we een evaluatie moet houden en tot een harmonisatie moeten komen. Dat klopt. We zullen dan keuzes moeten maken. Minister, er zijn twee verschillende systemen. Het ene systeem hangt vast aan de kwaliteit van de woning en het andere aan het al dan niet op de wachtlijst staan. We zullen daarin een keuze moeten maken. Het is heel belangrijk dat dat inderdaad op een beredeneerde manier gebeurt en dat we ons heel goed bewust zijn van de gevolgen van die keuzes op het moment dat we naar die harmonisering streven.

U hebt een concrete timing gegeven, namelijk het voorjaar 2017. Dat lijkt natuurlijk nog heel ver weg. U vindt het snel? Het hangt er natuurlijk vanaf aan welke kant van de tafel je zit.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Cindy Franssen aan Liesbeth Homans, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding, over de socio-economische positie van eenoudergezinnen – 2102 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Lorin Parys

De voorzitter: Mevrouw Franssen heeft het woord.

Mevrouw Cindy Franssen (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, recent kwam er een onderzoek uit van de Studiedienst van de Vlaamse Regering over de werkzaamheidsgraad van eenoudergezinnen. Met 54 procent werkende eenoudergezinnen is het de op één na laagste werkzaamheidsgraad van de Vlaamse gezinstypes.

In de beleidsnota Armoedebestrijding staan eenoudergezinnen als een van de grootste risicogroepen om in armoede terecht te komen. Dat blijkt ook uit het onderzoek dat de Koning Boudewijnstichting samen met het Centrum voor Sociaal Beleid en zijn Waalse tegenhanger Réseau Wallon de Lutte contre la Pauvreté uitvoerde over de positie van alleenstaande ouders in België. 15,74 procent van de Vlaamse gezinnen is een eenoudergezin, waarbij acht op de tien van de alleenstaande ouders vrouwen zijn. Ook tijdens het actualiteitsdebat kwam het al aan bod dat de vervrouwelijking van armoede toeneemt.

Het onderzoek bracht de belangrijkste knelpunten van deze risicogroep in kaart door enerzijds het profiel van eenoudergezinnen beter in beeld te brengen samen met hun dagelijkse problemen en noden, en anderzijds de huidige financiële situatie van deze gezinnen na te gaan, eventuele gezinsmaatregelen die de situatie kunnen verbeteren, te onderzoeken en de impact van deze maatregelen op de gezinnen te evalueren.

Structurele beleidsmaatregelen kunnen dit risico systematisch terugdringen. Toch blijkt uit het onderzoek een terughoudendheid om in specifieke preventieve maatregelen voor eenoudergezinnen te voorzien. Er zijn twee redenen. Enerzijds is er de vrees voor werkloosheid. Als je veel extra maatregelen gaat nemen, vreest men dat men die mensen minder snel zal kunnen activeren. Anderzijds is er ook de tijdelijkheid van de gezinssituatie. Alleenstaanden kunnen altijd een nieuwe relatie aangaan.

Toch blijkt het multidimensionale karakter van de problematiek bij alleenstaande moeders wel groot te zijn. Het onderzoek stelt vast dat er wel degelijk steunmaatregelen in de verschillende domeinen voorhanden zijn, maar dat multifactoriële problemen niet systematisch worden benaderd. Het advies van dit onderzoek is dan ook het formuleren van transversale gestructureerde antwoorden op de situaties van eenoudergezinnen: werkgelegenheid, inkomensniveau, woningen enzovoort. Het onderzoek geeft ook aan dat bij elke nieuwe beleidsmaatregel een juiste evaluatie van zijn impact noodzakelijk is om zo de knelpunten bij risicogroepen zoals eenoudergezinnen sneller te kunnen signaleren en aan te pakken.

Minister, eenoudergezinnen zijn vaak de nieuwe kernen waarin generatiearmoede ontstaat. Armoede wordt doorgegeven van de alleenstaande ouder naar de kinderen. Mijn invalshoek is tweeledig: de werkzaamheidsgraad en het multifactoriële beleid.

In uw beleidsnota staat enkel te lezen dat onder andere eenoudergezinnen een risicogroep zijn om in armoede terecht te komen. Wat is uw visie op een doelgroepenbeleid waarbij de multifactoriële problemen om in armoede terecht te komen, gebundeld aangepakt en geëvalueerd worden? Ik weet dat het geen evidente oefening is, maar het is wel een noodzakelijke oefening. Plant u beleidsmaatregelen? Zijn er reeds maatregelen genomen om samen met de minister van Werk de werkloosheid van eenoudergezinnen terug te dringen in functie van hun armoederisico? Het hebben van een inkomen uit een duurzame job is nog altijd een van de belangrijkste hefboomen om uit de armoede te geraken en te blijven, maar ook om een sociaal netwerk te kunnen opbouwen. Aangezien acht op de tien van de alleenstaande ouders vrouwen zijn, is er ook nood aan een samenwerking tussen het beleidsdomein Werk en de coördinerend minister van Gelijke Kansen om de werkloosheid én de loonkloof bij alleenstaande moeders aan te pakken. Welke maatregelen zijn hier reeds rond genomen of plant u nog?

De voorzitter: Minister Homans heeft het woord.

Minister Liesbeth Homans: Mevrouw Franssen, ik zal op heel veel van uw vragen antwoorden, maar het is ook een beetje een voorafname op het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA).

Ik ben het volledig met u eens dat er aandacht moet zijn voor de problematiek van eenoudergezinnen, naast de andere problematieken natuurlijk. Het is absoluut nodig, en het staat ook in mijn beleidsnota. Niemand kan ontkennen dat deze groep een veel hoger en groter armoederisico heeft, zoals u ook terecht hebt aangehaald.

Het is belangrijk om te benadrukken dat de regering heeft beslist om zich te richten tot iedereen die in armoede leeft en dus het VAPA en het coördinerend armoedebeleid niet op te splitsen per groep. Dat wil niet zeggen dat er geen extra aandacht is voor bepaalde groepen, maar we hebben er echt voor geopteerd om geen onderscheid te maken per groep, zonder uit het oog te verliezen dat bepaalde groepen wel degelijk een veel hoger risico op armoede lopen dan andere.

Uit het onderzoek waar u naar verwijst, blijkt dat bij de meeste gezinnen in armoede multiproblematieken de oorzaak zijn. Het is dan ook belangrijk dat we dit transversaal aanpakken en met alle collega's de schouders onder dit probleem zetten. We willen op het einde van deze legislatuur absoluut betere cijfers voorleggen aan het parlement.

Mevrouw Franssen, ik ben het volmondig eens met wat u en het onderzoek zeggen, dat bij elke nieuwe beleidsmaatregel een juiste evaluatie van de impact noodzakelijk is om de knelpunten bij risicogroepen zoals eenoudergezinnen, veel sneller te kunnen detecteren. Daarom vind ik het heel belangrijk dat de armoedetoets ook wordt opgenomen. Op het ogenblik dat u het VAPA krijgt – wanneer weet ik niet, maar het zal tijdig aan het Vlaams Parlement worden overgemaakt – zult u zien dat ik er bij de andere ministers heb op aangedrongen – ik wil daarmee niet zeggen dat ze niet bereid waren – om bij hun acties de armoedetoets in te voeren. Ik ben natuurlijk verantwoordelijk om de ministers op hun verantwoordelijkheid te wijzen, maar het zijn de functioneel bevoegde ministers die de armoedetoets moeten uitvoeren. Dat zal in het kader van het VAPA heel uitgebreid aan bod komen.

Mevrouw Franssen, u vraagt of er al maatregelen zijn genomen om samen met de minister van Werk de werkloosheid van eenoudergezinnen terug te dringen in functie van hun armoederisico. Er zijn geen specifieke maatregelen genomen uitsluitend voor eenoudergezinnen. Dat sluit aan bij mijn inleiding, waar ik zeg dat ik mensen niet graag in groepjes indeel. We moeten dat algemeen bekijken, maar we hebben wel oog voor bepaalde risicogroepen, zoals de eenoudergezinnen.

De specifieke noden van deze doelgroep maken natuurlijk wel deel uit van de begeleiding binnen het sluitend maatpak – zoals dat zo mooi heet in het jargon –, waarbij werkzoekenden dienstverlening op maat krijgen. Zo kan in geval van opleiding worden tussengekomen in de kosten voor kinderopvang. Dat is heel belangrijk. Als we spreken over eenoudergezinnen, denken de meeste Vlamingen aan vrouwen die het financieel iets moeilijker hebben omdat ze de meeste zorgtaken op zich nemen. Het is dan ook een goed initiatief dat er kan worden bijgedragen in de kosten voor kinderopvang.

Daarnaast wordt in acties van het Europees Sociaal Fonds (ESF) bij het aspect gender gevraagd om aandacht te hebben voor alleenstaande ouders, bijvoorbeeld in de oproep van begeleiding van leefloners in het kader van artikel 60.

Mevrouw Franssen, u wijst de minister van Gelijke Kansen ook op haar verantwoordelijkheid. Laat dat nu toevallig me, myself and I zijn, dus dat komt goed uit. Ik kan dan ook concreet antwoorden op uw vraag of er al maatregelen zijn genomen voor gelijke kansen. De Vlaamse Regering heeft in het regeerakkoord gezegd dat er in deze legislatuur een Vlaams actieplan ter bestrijding van de loopbaankloof zal komen. De eerste gesprekken hierover lopen goed, onder meer met mijn collega bevoegd voor het werk. Voor de opmaak van dit actieplan moeten en willen we samenwerken met een brede waaier aan actoren, zoals sociale partners, onderzoekers en vertegenwoordigers uit het middenveld. We kunnen tot een goed plan komen, en we dragen participatie hoog in het vaandel, net zoals we met het VAPA hebben gedaan.

Op specifieke maatregelen kan ik niet vooruitlopen. Ik hoop dat u dat begrijpt. De opmaak van het actieplan wordt dit najaar opgestart. We zijn nu bezig met voorbereidende gesprekken en input aan het vragen. Dan volgt de opmaak van het actieplan waarbij de stakeholders die ik daarnet vernoemde, zullen worden betrokken.

Minister Vandeurzen is bereid gevonden om de problematiek van de onvrijwillige deeltijdse arbeid in de zorgsector in kaart te brengen. Dat is heel belangrijk. In die

sector zijn heel veel vrouwen tewerkgesteld. Door allerlei praktische problemen zoals de combinatie van nachtwerk met kinderopvang, is het als alleenstaande vrouw niet altijd gemakkelijk. Op basis daarvan zal minister Vandeurzen zoeken naar oplossingen.

Mevrouw Franssen, u zei dat de beste manier om uit de armoede te geraken, het hebben van een inkomen uit arbeid is. U zei ook terecht dat dat de beste manier is om er niet in te geraken. Het is dan ook goed dat minister Vandeurzen en de zorgsector, die veel vrouwelijke werknemers telt, de noodzaak inzien van het nemen van initiatieven in een veranderde samenleving.

Als minister van Gelijke Kansen zal ik tijdens deze legislatuur verder sensibiliseren over de impact van loopbaanbeslissingen om zorgtaken op te nemen. In het maatschappelijk beeld van de traditionele rolverdeling in een gezin – of dat nu een eenoudergezin is of een gescheiden gezin – zorgt de vrouw voor de kinderen en de man voor het inkomen. Het is goed dat binnen het gezin wordt afgesproken dat de man bepaalde zorgtaken op zich neemt. De overheid moet zich daar niet mee moeien. Maar daar is zeker nog een grote mentaliteitswijziging voor nodig. Het is niet oké dat mannen die bijvoorbeeld bepaalde zorgtaken op zich nemen, of er bewust voor kiezen om huisman te worden terwijl hun vrouw carrière maakt, worden uitgescholden als sloef.

De voorzitter: Mevrouw Franssen heeft het woord.

Mevrouw Cindy Franssen (CD&V): Minister, ik dank u voor het uitgebreid antwoord. Positief in het verhaal is zeker het actieplan rond loon- en loopbaankloof. Ik ben blij dat u expliciet verwijst naar de betrokkenheid van de sociale partners en het middenveld. We moeten absoluut de handen in elkaar slaan.

U gaat voor een zo universeel mogelijk beleid. In de ideale wereld zou een universeel beleid moeten zorgen dat er geen armoede meer is, maar de ideale wereld bestaat natuurlijk niet, behalve op de televisie. In het regeerakkoord staat: universeel waar mogelijk en categoriaal waar noodzakelijk. We mogen dat tweede luik niet vergeten.

Ik heb in het verleden ook al verwezen naar de vier V's van armoede: vervrouwelijking, verstedelijking, verkleuring en verjonging. We moeten net maximaal inzetten op die vervrouwelijking van armoede, waarbij heel wat armoede ontstaat vanwege de transitie naar een eenoudergezin, kan worden overgedragen op de kinderen en waardoor een nieuwe kern van generatiearmoede kan ontstaan. De Vlaamse Regering zegt ook, trouwens samen met de Federale Regering, dat kinderarmoede een zeer belangrijk punt is, ook vanuit dat oogpunt.

Ik verwijs graag nog eens naar de studie zelf. Er zijn inderdaad wel degelijk steunmaatregelen voorhanden in de verschillende domeinen. Het VAPA zal dat ook wel duidelijk maken. Maar het is nu net door die multifactoriële problematiek ten aanzien van eenoudergezinnen dat u extra op het gaspedaal zult moeten gaan staan in het kader van de armoedeproblematiek bij eenoudergezinnen. Dat is nu net de vraag van het onderzoek, omdat het gaat over werkgelegenheid, inkomensniveau, betaalbare en goede woningen, het ontbreken van ouderschapsondersteuning en toegankelijk ouderschapsverlof. Het is niet alleen een Vlaamse maar ook een federale problematiek. We merken dat er vaak ook in verband met de nieuwe sociale risico's nog een groot probleem zit bij zaken zoals educatief verlof, gezinsondersteunende verlofstelsels enzovoort. Ik zou willen aanbrengen om dit extra te bewaken en dit ook op de interministeriële conferentie nog eens duidelijk op scherp te stellen omdat het een veelheid van factoren betreft, waardoor het niet zal volstaan om binnen elk beleidsdomein zijn werk te doen. Het exponentiële effect moet worden uitgeklaard. Tot zover mijn bijkomende bezorgdheid.

De voorzitter: Mevrouw Moerenhout heeft het woord.

Mevrouw An Moerenhout (Groen): Minister, ik wil de vraag van mevrouw Franssen te baat nemen om te pleiten voor een van de redenen van armoede in eenoudergezinnen, en dat is flexibele kinderopvang. U hebt zondag zelf nog op de televisie gezegd dat je niet kunt solliciteren met een kind op de arm. Je kunt ook niet naar de Nederlandse les gaan met een kind op de arm. Zoals u beiden hebt aangehaald, is arbeid inderdaad het beste middel om uit de armoede te geraken of om niet in armoede te vallen. Die NT2-lessen zijn dan ook nodig om in een volgende stap een goede job te vinden.

Waarom pleit ik er nog eens voor? In mijn ogen is er nog een extra reden bijgekomen waarom dit belangrijk is geworden onder uw legislatuur, en dat is de volgende. Vorige week heeft de meerderheid in de plenaire vergadering een voorstel van decreet goedgekeurd, waardoor er een versnelde invoering komt van de uitbreiding van de inburgeringsplicht van één naar vijf jaar. Dus nieuwkomers die vanuit Brussel en Wallonië naar Vlaanderen gaan, en die nog geen vijf jaar in ons land zijn, moeten vanaf 1 januari 2016 verplicht inburgeren. Gisteren is er in de commissie Vlaamse Rand een onderzoek ter sprake gekomen waarin onderzocht werd hoeveel nieuwkomers in dat geval zijn. Dat gaat heel specifiek over de Vlaamse Rand. Waarschijnlijk zal dat decreet ook het meeste invloed hebben in de Vlaamse Rand. Uit de studie blijkt dat 52 procent van de nieuwkomers daar uit Brussel en Wallonië komt. Dat is heel veel. Dat betekent dat die 52 procent nieuwe plichten opgelegd krijgt, maar ook NT2-lessen nodig zal hebben om arbeid te vinden om niet in armoede te vallen of om uit armoede te geraken. Ik wil u dat gewoon meegeven in de voorbereiding van het VAPA om hier zeker rekening mee te houden. Dat is vandaag al een probleem, ik heb dat al eens aangegeven. Een op drie heeft heel veel moeite om solliciteren te combineren met kinderopvang. Bij de invoering van dat decreet zal dat aantal naar verwachting nog groter worden. Die flexibele kinderopvang zal moeten meegroeien.

De voorzitter: Minister Homans heeft het woord.

Minister Liesbeth Homans: Ik zal met veel zin doen wat mevrouw Franssen terecht heeft gevraagd, dus ook samenzitten met het federale niveau.

Mevrouw Moerenhout, uw vraag wil ik best beantwoorden in de commissie Inburgering, maar we zitten nu in een andere commissie. Het debat is ook gevoerd. U komt ook naar de commissie Inburgering, dus u mag me daar die vraag absoluut stellen. Maar ik denk dat armoede wel veel breder gaat. Deze vraag gaat over het onderwerp armoede. U maakt er ineens het debat van de gekleurde armoede van, waarvan ik het bestaan niet ontken, voor alle duidelijkheid. Ik nodig u met veel plezier uit in de commissie Inburgering – u bent daar al geweest, dus geen probleem – dan zal ik met veel plezier op al uw vragen antwoorden.

Ik kan u wel zeggen dat er geen wachtlijsten zijn. Dus u hoeft zich geen zorgen te maken over het feit dat de mensen niet het aanbod zullen hebben waar ze recht op hebben. Er zijn geen wachtlijsten. Tegelijkertijd hebben we ervoor geopteerd om het bestaande reguliere beleid uit te breiden met privaat aanbod, zonder dat men in concurrentie moet gaan tussen die twee zeer goed werkende sectoren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.